

แนวทางการพัฒนาจังหวัดเชียงราย

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนศูนย์กลางต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงรายในบทที่ 4 นั้น ทำให้ทราบถึงลำดับความสำคัญของชุมชนต่าง ๆ และบทบาทหน้าที่ของแต่ละชุมชน ที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงในการกระจายการพัฒนาจากชุมชนที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่าไปยังชุมชนชนบทในพื้นที่ข้างเคียง และในขณะเดียวกันชุมชนศูนย์กลางเหล่านี้ก็ทำหน้าที่ดึงดูดทรัพยากร หรือผลผลิตจากชุมชนบทส่งต่อไปยังชุมชนขนาดใหญ่อีกทอดหนึ่ง ซึ่งเป็นวัฏจักรของหลักเศรษฐศาสตร์ในการพึ่งพาระหว่างเมืองกับชนบท

การศึกษาศักยภาพของชุมชนศูนย์กลางที่กล่าวมานั้น ทำให้ทราบถึงสภาพพื้นฐานและความเป็นจริงของชุมชนศูนย์กลางต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน ซึ่งสามารถที่จะนำผลการวิเคราะห์ของสภาพชุมชนที่ปรากฏไปวางแผนเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนของจังหวัดเชียงราย ซึ่งจะส่งผลต่อไปยังการวางแผนระดับภูมิภาคของจังหวัด (แผนพัฒนาจังหวัด) อย่างไรก็ตาม การวางแผนที่ดีต้องคำนึงถึงนโยบายด้านต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายทางการเมือง การบริหาร ทางเศรษฐกิจ และนโยบายทางสังคม นโยบายเหล่านี้จะต้องนำมาศึกษาวิเคราะห์ประกอบการวางแผนเพื่อหาจุดบกพร่อง ปัญหา และอุปสรรค จากสภาพความจริงที่เกิดขึ้น แล้วนำมาพิจารณาหาทางแก้ไข ในการวางแผนหรือการเสนอแนวทางการพัฒนาต่อไป

ในหัวข้อ 5.1 จะกล่าวถึงนโยบาย และโครงการต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาจังหวัดเชียงราย เพื่อให้การเสนอแนวทางการพัฒนาจังหวัด ทั้งในระดับชุมชนและระดับภูมิภาค มีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล

5.1 นโยบาย และโครงการของรัฐในการพัฒนาของจังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายได้กำหนดแนวทางการพัฒนาตามระบบ กชช. ระยะ 5 แผนงาน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ทางจังหวัดกำลังประสบอยู่ ดังนี้ (แผนพัฒนาจังหวัดเชียงรายปี พ.ศ. 2535)

1.) แผนงานปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน

พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่ยังขาดแคลน โดยเน้นหนักในพื้นที่เร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 และอันดับ 2 โดยเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเชื่อมระหว่างถนนสายหลักและถนนเชื่อมภายในหมู่บ้าน รวมทั้งเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพมั่นคงถาวร พัฒนาด้านไฟฟ้า และแสงสว่างในชนบทให้ทั่วถึงรวมทั้งการให้ประชาชนมีหลักประกันในการถือครองที่ดิน เพื่อให้มีกำลังใจในการประกอบอาชีพ

2.) แผนงานเพิ่มผลผลิต รายได้ และการมีงานทำ

ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเกษตรกรในการพัฒนาระบบเกษตรครบวงจร ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและการปลูกพืชที่เหมาะสมกับสมรรถนะของดินและสภาพภูมิอากาศ ส่งเสริมและพัฒนาการตลาดโดยการศึกษาภาวะการณ์ด้านการตลาดของสินค้าชนิดใหม่ ทั้งในภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรม รวมทั้งการเผยแพร่กระจายข่าวสารด้านการค้าและการตลาดไปสู่เกษตรกรในชนบทให้ทันต่อเหตุการณ์ และชี้แนะเกษตรกรให้เลือกผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในฤดูกาลต่าง ๆ

3.) แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำ

จัดให้มีแหล่งน้ำในพื้นที่ที่ทุรกันดารให้ครอบคลุมทั่วถึง ดำเนินการขุดเจาะบ่อบาดาลอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนปรับปรุงแหล่งน้ำเดิมในหมู่บ้านให้สามารถใช้ประโยชน์ได้สูงสุดและเพียงพอ สนับสนุนให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่ก่อสร้างโดยหน่วยงานของทางราชการ รวมทั้งจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อจัดสรรน้ำแก่หมู่บ้านอย่างทั่วถึงในช่วงฤดูแล้ง

4.) แผนงานสาธารณสุขและการอนามัย

จังหวัดเชียงรายได้เน้นหลักการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุข และการอนามัยตามแผนพัฒนาการสาธารณสุขแห่งชาติ ในเรื่องของการสาธารณสุขมูลฐานการควบคุมไข้มาลาเรีย การป้องกันควบคุมเด็กขาดสารไอโอดีน การป้องกันโรคเอดส์ การพัฒนาระบบการบริการโดยการเข้าถึงประชาชน ในชนบทด้านการบริการสาธารณสุขรวมทั้งการสุศึกษา และประชาสัมพันธ์

อย่างต่อเนื่อง

5.) แผนงานการส่งเสริมความรู้และการศึกษา

ดำเนินการส่งเสริมความรู้และการศึกษา ดังนี้

- จัดให้มีที่อ่านหนังสือ และส่งเสริมการใช้ภาษาไทยอย่างเพียงพอ เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียนมีโอกาสรู้หนังสือมากขึ้น

- ปลุกฝัง และสร้างผู้นำชุมชน หรือเยาวชนในหมู่บ้านให้มีบทบาทหรือเป็นกลไกในการแบ่งเบาภาระของรัฐ ในการถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนในชนบท เช่น ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

- ส่งเสริมศาสนาและศิลปวัฒนธรรมไทย โดยส่งเสริมและอนุรักษ์ฟื้นฟูชนบทนิยมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของล้านนา หรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้คงอยู่ โดยให้เกิดความรักหวงแหนและภูมิใจในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของตน

- ส่งเสริมสุขภาพพลานามัย และพัฒนาคุณภาพจิตใจของประชาชนในชนบท โดยการจัดนันทนาการ การกีฬา การจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริม และสนับสนุนชนบทนิยมประเพณี การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และการอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชนบท

โครงการพัฒนาต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงรายได้เริ่มมีขึ้นมากมาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ตามนโยบายในแผนหลักการพัฒนาท้องที่ชั่วคราวเหนือที่กำหนดให้จังหวัดเชียงรายทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางท้องที่ชั่วคราวแห่งที่สองรองจากเชียงใหม่ และนับตั้งแต่เชียงรายถูกส่งเสริมในด้าน การท่องเที่ยว เนื่องจากสภาพความเหมาะสมของพื้นที่ความสวยงามของภูมิประเทศ และความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ โครงการการพัฒนาที่มีต่อจังหวัดในหลาย ๆ โครงการที่ได้ริเริ่มมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ก็ส่งผลต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดเชียงรายอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของจังหวัดและส่ง ผลต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีผลเสียที่เกิดจากการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่รวดเร็วเกินไป ซึ่งจะได้นำกล่าวถึงต่อไปในส่วนของปัญหาในการพัฒนา

โครงการพัฒนาที่สำคัญของจังหวัดเชียงรายมีดังต่อไปนี้

1.) โครงการพัฒนาออยตุง เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในเขตพื้นที่อำเภอแม่สายและอำเภอแม่จัน มีพื้นที่ 93,515 ไร่ ซึ่งเป็นโครงการร่วมระหว่างภาครัฐกับเอกชนที่ต้องการส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา

ปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์และมีความสวยงาม อีกทั้งยังเป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โครงการพัฒนาออสตงได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 และได้สิ้นสุดระยะแรกของโครงการในปี พ.ศ. 2533 ไปแล้วนั้น ผลการพัฒนาของโครงการในระยะแรกทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขานที่สูงมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น และส่งผลถึงสภาพแวดล้อมที่ดีทางธรรมชาติอีกประการหนึ่งด้วย (โครงการพัฒนาออสตง, เอกสารโรเนียว : 2535)

2.) โครงการก่อสร้างสนามบินนานาชาติ เป็นโครงการที่รองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด เนื่องจากสนามบินของจังหวัดเชียงรายเป็นสนามบินชั้นสอง และไม่อาจขยายพื้นที่สนามบินออกไปได้อีก เพราะเป็นสนามบินที่ตั้งอยู่ในตัวเมือง สนามบินแห่งใหม่นี้ตั้งอยู่ที่หมู่ 6 ตำบลแม่กก หมู่ 10, 11, 12 ตำบลบ้านคู้ อำเภอเมืองเชียงราย ทางเข้าอยู่ระหว่างกิโลเมตรที่ 6 ของถนนสายเชียงราย-แม่จัน ตัวสนามบินอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 12 กิโลเมตร มีพื้นที่ 3,275 ไร่ ใช้งบประมาณ 414 ล้านบาท ทางวิ่งยาว 3,000 เมตร กว้าง 45 เมตร พร้อมทั้งรับเครื่องบิน แอร์บัส A300-200 และโบอิง 737 ได้ (สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534 : หน้า 42)

5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา

จากผลการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ในระดับอำเภอ และศักยภาพของชุมชนศูนย์กลางต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงรายในบทที่ 4 แล้วนั้น ซึ่งทำให้ทราบถึงระดับการพัฒนาของพื้นที่ต่าง ๆ และลำดับความสำคัญของชุมชนศูนย์กลาง ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของแต่ละชุมชน ดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถที่จะวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในการพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ และการพัฒนาชุมชนของจังหวัดเชียงราย ได้ดังต่อไปนี้

1.) ปัญหาการขาดความสมดุลของการพัฒนาศูนย์กลางชุมชนภายในจังหวัด ซึ่งเป็นความสมดุลระหว่างขนาดประชากรกับค่าการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในระดับท้องถิ่น ชุมชนเหล่านี้จะมีขนาดประชากร และค่าการพัฒนาดำกว่าระดับที่เหมาะสม ในขณะที่ชุมชนศูนย์กลางจังหวัด (เทศบาลเมืองเชียงราย) มีค่าความสมดุลระหว่างขนาดประชากรกับการพัฒนาที่สูงเกินระดับความเหมาะสม ทำให้มีลักษณะของระบบชุมชนแบบโตเต็ว (Primate Center) อันจะ

ก่อให้เกิดปัญหาการเป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านต่าง ๆ เพียงชุมชนเดียว และส่งผลให้การกระจายการพัฒนาไปยังพื้นที่ชนบทไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากชุมชนศูนย์กลางระดับท้องถิ่นมีระดับการพัฒนาของศูนย์กลางชุมชนต่ำกว่าเกณฑ์ที่ควรจะเป็น

2.) ปัญหาของชุมชนระดับท้องถิ่นบางชุมชนที่ยังขาดโครงสร้างพื้นฐานบางอย่าง ทั้งทางด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ อาทิ การประปาสุขาภิบาล ชุมสายโทรศัพท์ ถนนภายในชุมชน ที่ทิ้งขยะ สถานีอนามัยชุมชน ฯลฯ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาในพื้นที่ชนบทบริเวณข้างเคียงของชุมชนศูนย์กลางเหล่านี้ จากการศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนศูนย์กลางของจังหวัดเชียงราย ในหัวข้อ พบว่า ชุมชนระดับท้องถิ่นบางชุมชนยังขาดโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นบางประการ เช่น สุขาภิบาลสัตตราช สุขาภิบาลบ้านคำ สุขาภิบาลบ้านเหล่า สุขาภิบาลแม่คำ สุขาภิบาลบ้านปล้อง เป็นต้น จึงควรพัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนระดับท้องถิ่นมีโครงสร้างพื้นฐานที่ครบถ้วนสมบูรณ์

3.) การมุ่งพัฒนาไปยังพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยเฉพาะพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ในขณะที่พื้นที่อื่น ๆ ขาดการส่งเสริมและการพัฒนาเท่าที่ควร จะเป็นผลให้เกิดความแตกต่างของความเจริญระหว่างพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวกับพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยว อันเป็นอุปสรรคต่อการกระจายการพัฒนาไปยังพื้นที่ชนบท เนื่องจากนโยบายการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว จึงได้มีการมุ่งการพัฒนาไปยังพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ทั้งทางด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ ของรัฐ และการพัฒนาที่ดินในส่วนของเอกชน อันจะส่งผลให้การกระจายความเจริญมุ่งไปกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และอาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวได้อีก หากการพัฒนาเป็นไปอย่างไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีการส่งเสริมการพัฒนาอย่างมาก เช่น ดอยแม่สลอง สามเหลี่ยมทองคำ เมืองแม่สาย เมืองเชียงแสน คอสตง เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

จากผลการศึกษาระดับการพัฒนาของพื้นที่ ตลอดจนศักยภาพและบทบาทหน้าที่ของชุมชนศูนย์กลางต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย ดังที่กล่าวมาในบทข้างต้น ประกอบกับนโยบายหลักในการพัฒนาของจังหวัด ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา และแผนงานโครงการต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้

ทำการรวบรวมข้อมูล และสรุปผลการวิเคราะห์ ดังกล่าวแล้วนั้น ทำให้ทราบถึงรูปลักษณะของจังหวัดเชียงรายที่มีลักษณะเด่นชัดอยู่ 4 ประเภท คือ

1.) การเกษตรกรรม

เชียงรายเป็นจังหวัดที่มีรายได้ทางการเกษตรกรรมเป็นหลัก และประชากรร้อยละ 90 ของจังหวัดประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม การเกษตรที่เป็นเอกลักษณ์ของเชียงราย คือ การเกษตรกรรมบนที่สูง ซึ่งเป็นการเพาะปลูกพืชพันธุ์ไม้ผลเมืองหนาว อาทิ ท้อ สาลี่ แคนตาลูป สตรอเบอร์รี่ เป็นต้น ส่วนผลผลิตการเกษตรที่ทำรายได้ให้เชียงรายมากที่สุดคือ ข้าวเจ้า และข้าวเหนียว แม้ปัจจุบันจังหวัดเชียงรายจะมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังเป็นลักษณะของอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตร

สำหรับบริเวณพื้นที่ที่เป็นแหล่งเพาะปลูกการเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย มีอยู่ 2 บริเวณ ตามประเภทของการเกษตรกรรม คือ แหล่งเกษตรกรรมบนพื้นที่ราบ และแหล่งเกษตรกรรมบนพื้นที่สูง แหล่งเกษตรกรรมบนพื้นที่ราบ มีพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญคือ ข้าว ข้าวโพด ผัก และพืชไร่ อยู่ในบริเวณพื้นที่ราบลุ่มตอนกลางของจังหวัด ในเขตลุ่มแม่น้ำกก อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเวียงชัย ลุ่มน้ำแม่จัน ในพื้นที่ของอำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย ลุ่มน้ำแม่ลาว ในพื้นที่อำเภอแม่สรวย และอำเภอเวียงป่าเป้า และในพื้นที่อำเภอพาน อำเภอป่าแดด และบางส่วนของอำเภอเทิง ส่วนแหล่งเกษตรกรรมบนที่สูงจะอยู่ตามบริเวณสันเขา และเชิงเขา พืชส่วนใหญ่ที่ปลูกเป็นพืชไร่ ผลไม้เมืองหนาว บริเวณพื้นที่เกษตรกรรมบนที่สูง อยู่ทางเทือกเขาฝั่งตะวันตกของจังหวัดเชียงรายในเขตอำเภอแม่สาย อำเภอแม่จัน อำเภอเมืองเชียงราย และอำเภอแม่สรวย

2.) การท่องเที่ยว

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงในภูมิภาคของภาคเหนือตอนบน มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายทั้งประเภทแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะบนดอยสูงที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม มีอากาศที่เย็นสบายตลอดปี และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา ได้มีการส่งเสริมให้จังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางในการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนบน มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มีความสะดวกในการเข้าถึง ด้านปรับปรุงถนนหนทาง และการส่งเสริมให้บางสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้การท่องเที่ยวภายในจังหวัดเติบโต ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวมีมากเป็นอันดับสองรองจากภาคเกษตรกรรม

สำหรับพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย จะอยู่ในบริเวณพื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัดในเขตอำเภอแม่สาย อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน และอำเภอเมืองเชียงราย ในบริเวณนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ ด้านชายแดนแม่สาย พระธาตุดอยตุง และพระตำหนักสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ ในเขตอำเภอแม่สาย ดอยแม่สลอง หมู่บ้านชาวเขาเผ่าต่าง ๆ บนดอยแม่สลอง ในเขตอำเภอแม่จัน สามเหลี่ยมทองคำ พิพิธภัณฑ์โบราณวัตถุเชียงแสน ในเขตอำเภอเชียงแสน และวัดสำคัญต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ กระจายอยู่ในพื้นที่ทุกอำเภอของจังหวัดเชียงราย ส่วนบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว คือ การนั่งเรือชมทิวทัศน์ตามลำแม่น้ำโขง ในเขตอำเภอเชียงทองและอำเภอเชียงแสน และบริเวณบนดอยสูงทางพรมแดนฝั่งตะวันออกที่ติดต่อกับประเทศลาว แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่กล่าวมาคาดว่าจะได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีภูมิประเทศที่สวยงาม และยังมีทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ เหลืออยู่อีกมากมาย

3.) การค้าชายแดน

เนื่องจากจังหวัดเชียงรายมีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านถึงสองประเทศ คือ พม่า และ ลาว ทำให้เกิดชุมชนการค้าชายแดนกับประเทศทั้งสองมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบันชุมชนการค้าชายแดนในจังหวัดเชียงราย มี 3 แห่ง คือ เมืองแม่สาย กับ ท่าขี้เหล็ก ประเทศพม่า เมืองเชียงแสน กับ เมืองต้นผึ้ง ประเทศลาว และเมืองเชียงทอง กับเมืองห้วยทราย ประเทศลาว การค้าชายแดนทำรายได้ให้กับทางจังหวัดในปีหนึ่ง ๆ มากพอสมควร เพราะประชาชนทางฝั่งประเทศพม่า และลาว ต้องพึ่งพาสินค้าอุปโภคบริโภคจากทางฝั่งไทย ส่วนไทยก็ซื้อสินค้านำเข้าพวกไม้ซุง พืชผลบางชนิด สมุนไพร อัญมณี และวัตถุดิบบางอย่าง ทำให้ไทยได้เปรียบดุลการค้าในปีหนึ่ง ๆ หลายล้านบาท

4.) อุตสาหกรรมการเกษตร

ปัจจุบันเชียงรายเริ่มเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มากมายในเขตอำเภอเมืองเชียงราย อำเภอพาน และอำเภอแม่จัน ซึ่งอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตร เนื่องจากจังหวัดเชียงรายมีผลผลิตทางการเกษตรมากมาย โดยเฉพาะผลไม้เมืองหนาว พืชไร่ และผักชนิดต่าง ๆ โรงงานอุตสาหกรรมในประเภทนี้ ได้แก่ โรงงานผลไม้กระป๋อง โรงงานดองพืช ผัก ผลไม้ โรงงานอาหารสัตว์ เป็นต้น

จากรูปลักษณ์ของจังหวัดเชียงรายทั้ง 4 ประเภทที่กล่าวมา ทำให้สามารถวางแผน การพัฒนาของจังหวัดเชียงราย ทั้งในระดับชุมชน และระดับจังหวัด ดังต่อไปนี้

5.3.1 แนวทางการพัฒนาระดับชุมชน

1.) ใช้รูปแบบการพัฒนาแบบกระจายสู่พื้นที่ (Decentralized Approach) โดยการกระจายการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปยังชุมชนศูนย์กลางลำดับรอง (ศูนย์กลางพาณิชย์กรรมท้องถิ่น) และชุมชนศูนย์กลางท้องถิ่น แล้วให้ชุมชนศูนย์กลางเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นหัวการพัฒนา ในการเป็นตัวกลางเพื่อส่งต่อการพัฒนาไปยังพื้นที่ชนบทรอบ ๆ ชุมชนศูนย์กลาง ด้วยเหตุที่ชุมชนศูนย์กลางพาณิชย์กรรมท้องถิ่น และชุมชนศูนย์กลางท้องถิ่น ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนชนบท ยังขาดการพัฒนาที่เหมาะสมกับระดับของชุมชน และมีปัจจัยทางสาธาณูปโภค สาธาณูปการ ที่ยังไม่พอเพียงกับระดับความต้องการของชุมชน การกระจายการพัฒนาไปสู่ชุมชนศูนย์กลางในลำดับรอง และระดับท้องถิ่น จึงควรมุ่งเน้นด้านสาธาณูปโภคที่จำเป็นแก่ชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนศูนย์กลางมีบทบาทหน้าที่ที่เด่นชัด สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และการพัฒนาโดยรวมชุมชน อาทิ การส่งเสริมให้มีศูนย์กลางสินค้าเกษตรกรรมในชุมชนลำดับรอง เพื่อเป็นตลาดซื้อขายสินค้าทางเกษตรกรรมของคนในชนบท

สาเหตุที่ควรใช้รูปแบบการพัฒนาแบบกระจายสู่พื้นที่ เนื่องจากในปัจจุบันเมืองเชียงราย (ตัวจังหวัด) มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก เป็นศูนย์กลางในหลาย ๆ ด้านของจังหวัด อาทิ ศูนย์กลางตลาดสินค้าเกษตร ศูนย์กลางท่องเที่ยว ศูนย์กลางบริหารปกครอง ศูนย์กลางการศึกษา ทำให้มีหลายบทบาทหน้าที่ และเป็นศูนย์กระจายความเจริญไปยังพื้นที่ต่าง ๆ แต่ในขณะเดียวกันก็มีการกระจุกตัวของความเจริญในเมืองเชียงรายเพียงแห่งเดียว การกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ชนบท และชุมชนอื่น ๆ เป็นไปอย่างไม่ได้ผลเท่าที่ควร หรือ เป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง ซึ่งลักษณะของเมืองเชียงรายในปัจจุบันเป็นการพัฒนาแบบสร้างความเจริญให้เมืองหลักเพียงอย่างเดียว เพื่อให้เมืองเชียงรายเป็นเมืองหลักในการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาพื้นที่รอบนอก อันไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะเป็นการสร้างความเจริญในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง จึงควรหันมาใช้แนวทางแบบกระจายการพัฒนาไปยังชุมชนศูนย์กลางชนบทของพื้นที่รอบนอก โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของชุมชนศูนย์กลางที่เด่นชัดในด้านใดด้านหนึ่ง ที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้น ๆ เช่น เชียงของ เป็นชุมชนการค้าชายแดน แม่จัน เป็นชุมชนศูนย์กลางตลาดสินค้าเกษตร เป็นต้น

2.) ส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานทางด้านสาธารณสุขปึก และสาธารณสุขการ
ให้แก่ชุมชนในระดับท้องถิ่นอย่างเพียงพอ และเหมาะสมกับระดับการพัฒนา จากการศึกษาศึกษา
 ภาพของชุมชนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏในชุมชน พบว่าบางชุมชนศูนย์กลางของชุมชนในลำดับ
 ที่ 3 และ 4 มีค่าการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าระดับที่เหมาะสม เนื่องจากขาดสาธารณสุขปึก
 บางอย่าง อาทิ ชุมชนที่ยังไม่มีระบบการประปาสุขาภิบาล หรือชุมชนที่มีระบบการประปาชนบท
 ได้แก่ ส.เวียงป่าเป้า ส.แม่ชะจวน ส.ป่าแดด ส.เวียงชัย ส.ห้วยไคร้ ส.บ้านปล้อง
 ส.แม่ลาว ส.แม่คำ ส.จันจว้า ส.ศรีถ้อย ส.บ้านเหล่า ส.บ้านด้า และ ส.สันทราย
 ชุมชนเหล่านี้ควรส่งเสริมให้มีระบบการประปาสุขาภิบาล

เมื่อถึงศึกษาภาพในการพัฒนาของชุมชน พบว่าชุมชนที่อยู่ในกลุ่มที่มีค่าการ
 พัฒนาระดับต่ำ จะมีองค์ประกอบทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ขาดแคลน หรือมีน้อยชนิด อาทิ
 ถนนมาตรฐาน ประปา โทรศัพท์ และร้านสินค้าเฉพาะอย่าง

สำหรับชุมชนที่ควรให้มิชชันสายโทรศัพท์เพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของชุม
 ชน ทั้งจากการเพิ่มจำนวนประชากร การขยายตัวของชุมชนเมือง การขยายตัวทางเศรษฐกิจ
 และการท่องเที่ยว คือ เทศบาลเมืองเชียงราย ส.แม่สาย ส.แม่จัน ส.เชียงแสน
 ส.เชียงทอง และ ส.เมืองพาน โดยการเพิ่มคู่สายในชุมชนเหล่านี้ และสร้างชุมสายโทรศัพท์
 ให้ครบถ้วนทุกอำเภอ โดยเฉพาะชุมชนของอำเภอที่ยังไม่มีชุมสาย ได้แก่ อำเภอพญาเม็งราย
 กิ่งอำเภอเวียงแก่น อำเภอป่าแดด ควรจัดสร้างสถานีขนส่ง ที่แม่สาย เชียงทอง และกิ่ง
 ส่วนชุมชนที่ควรมีถนนสายเลียบเมือง หรืออ้อมเมือง เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของชุมชน และ
 รองรับปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นในอนาคต คือ ทม.เชียงราย ส.เวียงป่าเป้า และ ส.แม่
 ชะจวน จึงควรส่งเสริมปัจจัยทางโครงสร้างพื้นฐานให้ชุมชนศูนย์กลางระดับท้องถิ่นอย่างครบถ้วน
 เพียงพอ เพื่อให้ชุมชนระดับท้องถิ่นจะได้มีศึกษาเพียงพอในการเป็นศูนย์กลางพัฒนาพื้นที่ชนบทที่
 อยู่โดยรอบ

3.) กำหนดบทบาทของชุมชนศูนย์กลางต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงรายให้สอดคล้อง
คลึงกับศึกษาภาพของชุมชน และสภาพพื้นที่โดยรอบของชุมชน เพื่อให้ชุมชนศูนย์กลางเป็นตัวรองรับ
 รับการพัฒนา และเป็นศูนย์กลางในการกระจายการพัฒนาในพื้นที่บริเวณรอบ ๆ โดยกำหนดให้
 ชุมชนที่มีบทบาทเป็นศูนย์กลางระดับท้องถิ่น สามารถให้บริการแก่พื้นที่ชนบทในด้านการศึกษาระดับ
 มัธยมศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน (สถานีอนามัย) และบริการเกษตรกรรม (โรงสีข้าว) ได้แก่
 ส.เวียงป่าเป้า ส.แม่ลาว ส.ศรีถ้อย ส.แม่สรวย ส.จันจว้า ส.แม่คำ ส.สันทราย

ส.หัวขี้ไคร้ ส.บ้านปล้อง ส.บ้านคำ ส.เวียงชัย ส.ป่าแดด พญาเม็งราย และที่ตั้งกิ่ง
 อ.เวียงแก่น ส่วนชุมชนที่มีบทบาทเป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมท้องถิ่น มี 8 ชุมชน แยกเป็น
 ชุมชนศูนย์กลางตลาดสินค้าเกษตรกรรม 4 ชุมชน อันได้แก่ ส.แม่จัน ส.เมืองพาน ส.เทิง
 ส.เวียงป่าเป้า ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางซื้อขาย และส่งต่อผลิตผลทางการเกษตรไปยังตัวจังหวัด
 เชียงรายและภูมิภาคอื่น ๆ นอกจังหวัด ชุมชนที่มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการค้าสินค้าพื้นเมือง มี
 2 ชุมชน ได้แก่ ส.เชียงแสน และ ส.แม่ชะจวน ซึ่งทั้งสองชุมชนมีหมู่บ้านที่ผลิตงานสินค้า
 หัตถกรรมอยู่โดยรอบชุมชนเป็นจำนวนมาก ชุมชนเชียงแสนมีสินค้าหัตถกรรมทางด้านของประดับ
 เสื้อผ้า และเครื่องจักสาน ส่วนชุมชนแม่ชะจวนมีสินค้าหัตถกรรมทางด้านเครื่องจักสานประเภท
 ต่าง ๆ เช่น ตระกร้า ไม้กวาด โดยให้ชุมชนแม่สาย และชุมชนเชียงของ มีบทบาทเป็นศูนย์กลาง
 การค้าชายแดน ที่เป็นด้านการค้าชายระหว่างประเทศ และมีบทบาททางการท่องเที่ยวเป็นลำดับ
 รองลงมา ส่วนเทศบาลเมืองเชียงราย มีบทบาทเป็นทั้งศูนย์กลางบริหารปกครอง การขนส่งผลิต
 ผลทางการเกษตรไปยังภูมิภาคอื่น และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนบน

4.) พัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนการค้าชายแดนเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ
ที่สำคัญของพื้นที่บริเวณชายแดน ในการเป็นศูนย์กลางซื้อขายสินค้าและส่งผ่านสินค้านี้ระหว่างประ
 เทศ โดยกำหนดให้เมืองแม่สายเป็นด้านการค้าชายแดนกับพม่า และเมืองเชียงของเป็นด้าน
 การค้าชายแดนกับลาว ซึ่งที่เมืองเชียงของควรพัฒนาให้เป็นชุมชนการค้าขนาดใหญ่เทียบเท่าที่
 แม่สาย เนื่องจากเชียงของเป็นเมืองที่มีแนวโน้มของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง
 ทั้งจากการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว ประกอบกับการค้าชายแดนกับประเทศลาวมีเสถียร
 ภาพที่มั่นคงกว่าการค้ากับประเทศพม่าที่เมืองแม่สาย เพราะสถานการณ์ทางการเมืองของพม่ายัง
 ไม่แน่นอน ในทางกลับกันสภาพความมั่นคงทางการเมือง และนโยบายทางการค้าของประเทศ
 ลาวในปัจจุบัน มีความเอื้ออำนวยต่อการค้าชายแดนทางด้านเมืองเชียงของ และหากมีการ
 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามริมแม่น้ำโขงในอำเภอเชียงของ ก็จะยิ่งเพิ่มบทบาทความสำคัญของ
 เมืองเชียงของมากขึ้น นอกเหนือจากเป็นชุมชนการค้าชายแดน

ในส่วนขอเมืองแม่สายควรมีการเปิดด่านศุลกากรถาวรเพื่อความสะ
 ดวกในการขนส่งสินค้านี้ระหว่างไทยกับพม่า เนื่องจากตัวชุมชนแม่สายมีความเจริญเติบโตทาง
 เศรษฐกิจอย่างมาก มีการขยายตัวของเมือง และมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราสูง อัน
 เนื่องจากเป็นเมืองการค้าชายแดนที่สำคัญของจังหวัด จึงควรยกฐานะเขตสุขาภิบาลแม่สายขึ้น
 เป็นเทศบาลตำบลแม่สาย

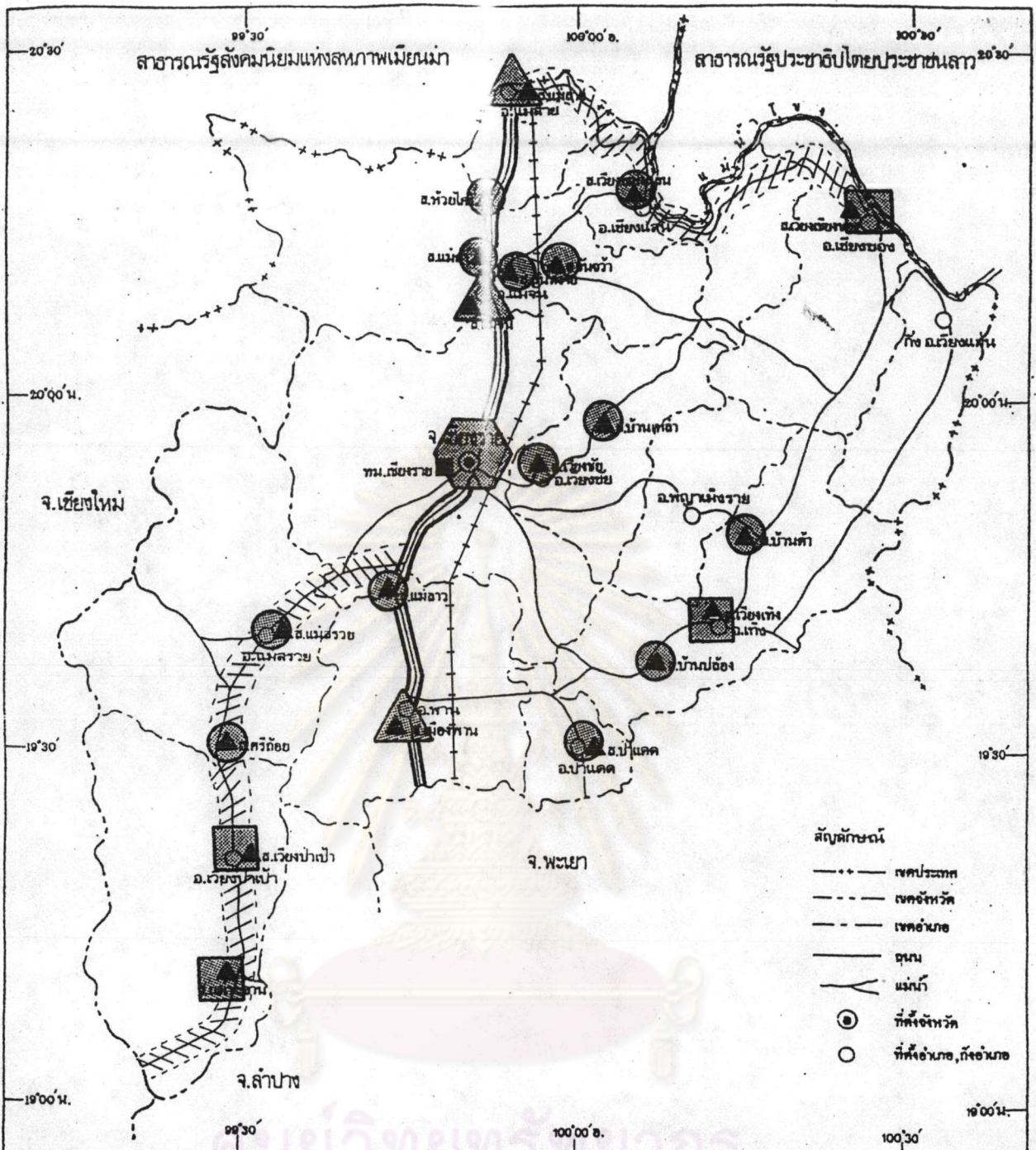
5.3.2 แนวทางการพัฒนาระดับจังหวัด

1.) การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

(1.1) ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมที่ได้มาตรฐานของทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงจังหวัดในเขตจังหวัดเชียงราย และเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว โดยทำเป็นถนนลาดยาง เพื่อให้การติดต่อระหว่างชุมชนชนบท กับชุมชนเมืองมีความสะดวกรวดเร็ว การขนส่งผลผลิตทางการเกษตรก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังส่งผลต่อการท่องเที่ยว โดยเมื่อถนนทางหลวงภายในจังหวัดมีมาตรฐานทุกสายแล้ว ก็จะทำให้เกิดเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบจังหวัดเชียงราย ทางหลวงจังหวัดที่ควรปรับปรุงพื้นผิวจราจรให้เป็นถนนลาดยางตลอดเส้นทาง เนื่องจากบางช่วงยังมีสภาพผิวถนนเป็นถนนลูกรัง หรือ ถนนดิน คือ ทางหลวงหมายเลข 1129 จากเชียงของผ่านเชียงแสน ถึงแม่สาย ทางหลวงหมายเลข 1155 จากเทิงถึงกิ่งอำเภอเวียงแก่น ทางหลวงหมายเลข 1089 จากบ้านหัวหินผ่น อำเภอแม่จัน ถึงบ้านท่าตอน อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ และควรขยายเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 และ 110 ที่เดิมจาก 2 เลน เป็น 4 เลน โดยมีระยะทางจากเมืองแม่สาย ผ่านแม่จัน เชียงราย พาน จนถึงเมืองพะเยา ส่วนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 118 จากอำเภอแม่สรวย ผ่านอำเภอเวียงป่าเป้าถึงจังหวัดเชียงใหม่ และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 109 ช่วงจากสามแยกป่าสัก (แยกจากทางหลวงเอเชียหมายเลข 1) ถึงอำเภอแม่สรวย ควรมีการขยายขนาดผิวการจราจรจากเดิม 6 เมตร เป็น 10 เมตร เนื่องจากเส้นทางสายนี้มีปริมาณการจราจรที่หนาแน่น เพราะเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงจังหวัดเชียงใหม่กับจังหวัดเชียงราย มีการขนส่งสินค้า และการติดต่อระหว่างชุมชน

เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวที่ควรปรับปรุง ได้แก่ เส้นทางแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 เข้าสู่ท่าตอแง ทางแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 เข้าสู่ท่าตอหวายทรายขาว ในเขตอำเภอพาน เส้นทางเข้าสู่ท่าตอบ้านไร่ จากแยกทางหลวงหมายเลข 1129 ในเขตอำเภอเชียงแสน โดยปรับปรุงให้เป็นถนนลาดยาง เส้นทางที่ขึ้นสู่แหล่งท่องเที่ยวบนคอกที่ควรปรับปรุง คือ ถนนขึ้นคอกผาตั้ง และคอกภูชี้ฟ้า ในเขตกิ่งอำเภอเวียงแก่น และเส้นทางขึ้นสู่คอกฮาวี ในเขตอำเภอแม่สรวย

(1.2) พิจารณาเส้นทางรถไฟสายเด่นชัย-เชียงราย ที่เคยมีโครงการจะขยายเส้นทางรถไฟสายเหนือจาก อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ มาถึงจังหวัดเชียงราย เนื่องจากสถานการณ์ของจังหวัดเชียงรายในปัจจุบันมีสภาพเศรษฐกิจที่มั่งคั่ง ทั้งทางด้านการท่องเที่ยว และการค้าชายแดน จึงควรขยายเส้นทางรถไฟสายเหนือจากเด่นชัยมาจังหวัดเชียงราย และจาก

การศึกษาระบบชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาจังหวัดเชียงราย

แสดง	ข้อเสนอแนะโครงข่ายคมนาคมในอนาคตของจังหวัดเชียงราย		แผนที่ 5.2
สัญลักษณ์	<ul style="list-style-type: none"> ■ ที่ตั้งเทศบาล ▲ ที่ตั้งสุขาภิบาล ● ชุมชนลำดับที่ 1 ● ชุมชนลำดับที่ 2 ● ชุมชนลำดับที่ 3 ● ชุมชนลำดับที่ 4 	<ul style="list-style-type: none"> ==== ถนน 4 ช่องทาง ////// ถนนขยายช่องทาง +++++ เส้นทางรถไฟ 	<p>0 5 10 15 20 กม.</p>

เขียงรายควรขยายเส้นทางรถไฟต่อไปอีกสองเส้นทาง คือ จากเขียงรายไปยังแม่สาย และ จากเขียงรายไปเขียงของ เพื่อรองรับการขนส่งผลผลิตสินค้าทางการเกษตร และสินค้าชายแดน จากแม่สาย และจากเขียงของ โดยทางรถไฟไปยังภูมิภาคอื่น ๆ นอกจากนั้นเส้นทางรถไฟดังกล่าวยังเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเขียงรายถึงจังหวัดพะเยา เพราะการท่องเที่ยวทางรถไฟให้ความสะดวกสบาย ปลอดภัย และประหยัดแก่นักท่องเที่ยว

สำหรับเส้นทางรถไฟสาย เด่นชัย-แม่สาย-เขียงของ เริ่มตั้งแต่สถานีรถไฟเด่นชัย จังหวัดแพร่ ผ่านอำเภอสูงเม่น อำเภอเมืองแพร่ โดยมีแนวทางรถไฟขนานกับทางหลวงหมายเลข 101 ทางฝั่งซ้าย จากอำเภอเมืองแพร่ ผ่านอำเภอร้องกวาง อำเภอสองขนานไปกับทางหลวงหมายเลข 1154 จนถึงอำเภองาว จังหวัดลำปาง แล้วขนานกับทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) ทางฝั่งขวา ถึงอำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ เข้าเขตจังหวัดเขียงรายที่อำเภอพาน อำเภอเมืองเขียงราย จากอำเภอเมืองเขียงราย ทางรถไฟแยกออกเป็นสองเส้นทาง เส้นทางหนึ่งมุ่งขึ้นทิศเหนือไปตามแนวทางหลวงหมายเลข 110 ผ่านอำเภอแม่จัน จนสุดทางที่ชายแดนอำเภอแม่สาย ส่วนอีกทางหนึ่งจากอำเภอเมืองเขียงราย มุ่งไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแนวทางหลวงหมายเลข 1173 ผ่านอำเภอเวียงชัย จนสุดเส้นทางที่เขียงของ

2.) การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

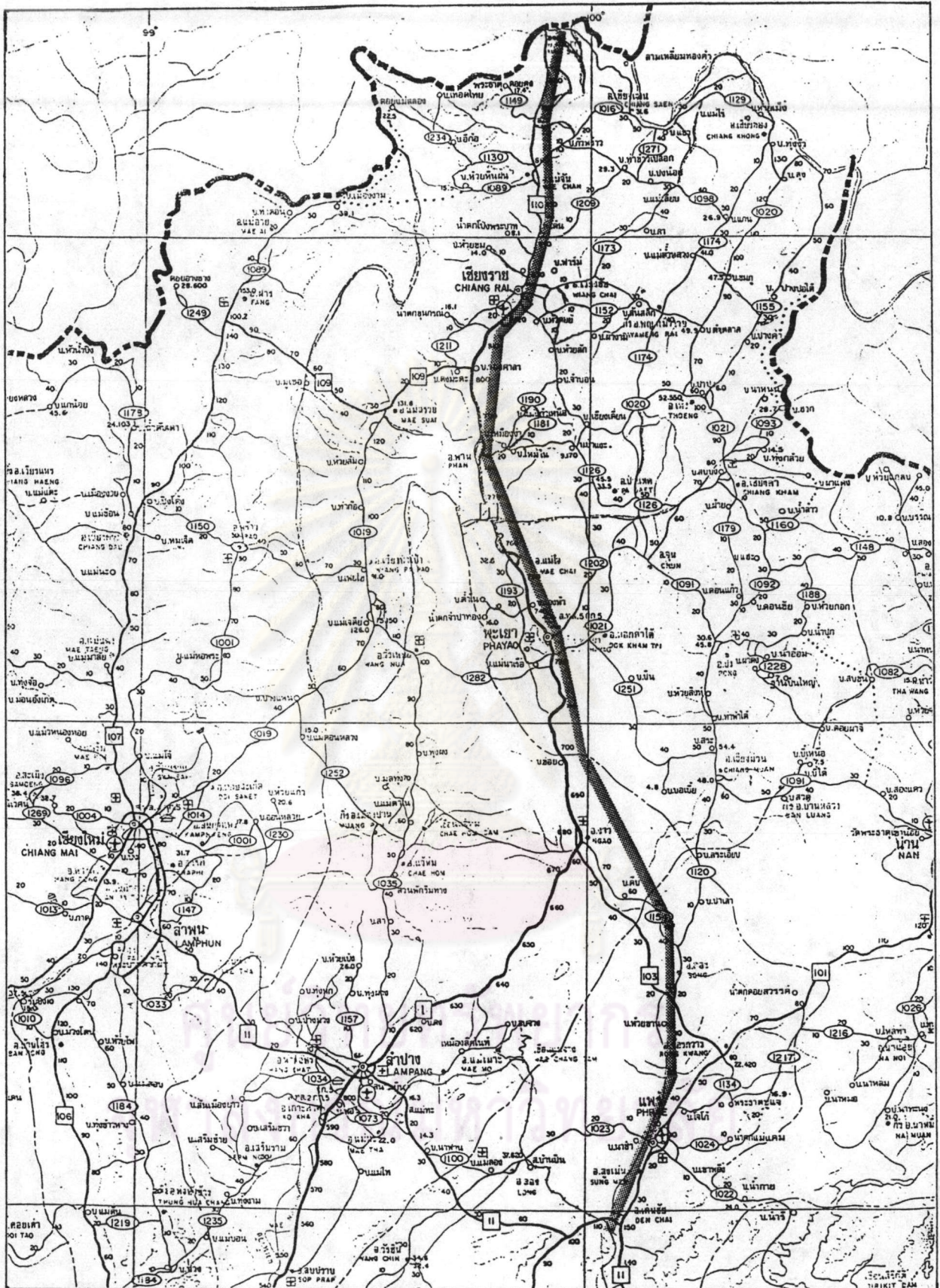
(2.1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มิให้อยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม โดยการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว และอนุรักษ์สภาพพื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่ในสภาพเดิม หรือพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การปรับปรุงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวก ปลอดภัย แหล่งท่องเที่ยวของเขียงรายที่ควรได้รับการปรับปรุงและอนุรักษ์สภาพพื้นที่ คือ แหล่งท่องเที่ยวบนดอยสูง เช่น ดอยแม่สลอง ดอยตุง ดอยาวี และอุทยานแห่งชาติดอยหลวง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูง มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากมาเที่ยวชมทุกฤดูกาล ทำให้สภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวเริ่มเปลี่ยนแปลงไป อาทิ พื้นที่ป่าไม้ลดน้อยลง ร้านค้าบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวมีเพิ่มขึ้นมากมาย ขาดความเป็นระเบียบ ทำให้สภาพแวดล้อม และทัศนียภาพที่สวยงามของธรรมชาติบนดอยเปลี่ยนแปลง ขาดความสมดุลของระบบนิเวศน์ อันจะส่งผลถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อมตามมาทั้งในพื้นที่ชนบท และพื้นที่เมือง จึงควรวางมาตรการอนุรักษ์ และออกกฎข้อบังคับแก่นักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป ให้ความร่วมมือในการรักษาสภาพแวดล้อม และอนุรักษ์ธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยว ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวแห่ง

ใหม่ หรือ สถานที่ท่องเที่ยวที่ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ควรมีการส่งเสริม พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ และประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนได้รู้จัก อาทิ คอยผาดั่ง ภูชี้ฟ้า น้ำตกห้วยทรายขาว น้ำตกปูแกง และน้ำตกบ้านไร่

(2.2) ขยายวงจรถวายการท่องเที่ยวสู่ประเทศเพื่อนบ้าน โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศตามเมืองชายแดน ของประเทศพม่า ลาว และจีนตอนใต้ (ยูนนาน) อาทิ การล่องเรือชมทิวทัศน์ตามลำน้ำโขง จากเมืองเชียงแสนไปเชียงทอง และจากเชียงทองไปยังเมืองหลวงพระบางในประเทศลาว ซึ่งจะ เป็นเส้นทางท่องเที่ยวจุดหนึ่งที่จะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวในอนาคต หากทางรัฐบาลไทยได้ร่วมมือกับทางรัฐบาลประเทศลาวในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และอีกจุดหนึ่งที่ น่าจะเป็นเส้นทางท่องเที่ยวนานาชาติที่สำคัญ คือ เส้นทางการท่องเที่ยวจากแม่สายไปยังเมืองเชียงคองในประเทศพม่า แล้วต่อไปยังเมืองเชียงรุ้ง แคว้นสิบสองปันนา ในประเทศจีน โดยเส้นทาง การท่องเที่ยวสายนี้ควรมีการติดถนนเชื่อมต่อระหว่างเมืองชายแดนต่าง ๆ ของประเทศไทย พม่า และจีน จากแม่สายไปยังเมืองพยาก เมืองเชียงคอง ในพม่า และติดถนนไปถึงเมืองเชียงรุ้ง ในประเทศจีน เพื่อบรรจบกับถนนสาย เชียงรุ้ง-คุนหมิง ในมณฑลยูนนานของ ประเทศจีน นับเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางบกที่เข้าไปสู่ทางตอนใต้ของ ประเทศจีนที่น่าสนใจ และสำคัญในอนาคต

(2.3) พัฒนาเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวให้เป็นโครงข่ายระหว่างแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดกับแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคอื่น ๆ และระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว จีน เป็นต้น การพัฒนาเชื่อมโยงโครงข่ายของแหล่งท่องเที่ยว จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบวงรอบของพื้นที่ทั้งภายในจังหวัดเชียงราย และเส้นทางท่องเที่ยววงรอบระหว่างภูมิภาค อาทิ การท่องเที่ยวในดินแดนภาคเหนือตอนบน (ล้านนา) เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน หรือ การท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย พม่า จีน(ยูนนาน)

การพัฒนาเชื่อมโยงโครงข่ายของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายทั้งภายในจังหวัดและระหว่างภูมิภาค สามารถกระทำโดยการปรับปรุงสภาพถนนซึ่งเป็นปัจจัยอันสำคัญในการเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้ เนื่องจากถนนบางสายไม่ว่าจะเป็นทางหลวงจังหวัด หรือ ถนนของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ยังมีสภาพพื้นผิวจราจรที่ไม่ได้มาตรฐาน จึงควรปรับปรุงสภาพถนนให้อยู่ในขั้นมาตรฐานเพื่อความสะดวกในการคมนาคม ทั้งจากการท่องเที่ยวและการติดต่อระหว่างชุมชน ถนนที่ควรได้รับการปรับปรุง คือ

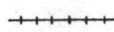
การศึกษาระบบขมขนเพื่อรองรับการพัฒนาจังหวัดเชียงราย

แสดง

แนวทางการไฟเสอนและสาย เคนชัย-แม่สาย

แผนที่ 5.3

สัญลักษณ์

แนวทางการไฟเค็ม (สายเหนือ)

แนวทางการไฟเสอนและ

-ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1129 จากอำเภอแม่สาย ผ่านสามเหลี่ยมทอง
อำเภอเชียงแสน ถึงอำเภอเชียงของ ระยะทางประมาณ 90 กิโลเมตร

-ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1089 จากบ้านห้วยหินฝน อำเภอแม่จัน ถึง
บ้านท่าดอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่

-ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อาทิ ถนนเข้าสู่ น้ำตกปูแกง เขตอุทยาน
แห่งชาติดอยหลวง ถนนเข้าสู่ น้ำตกห้วยทรายขาว ในเขตอำเภอพาน ถนนสู่ น้ำตกบ้านไร่ ใน
เขตอำเภอเชียงแสน ถนนขึ้นดอยผาตั้ง ในเขตกิ่งอำเภอเวียงแก่น ถนนขึ้นสู่ภูชี้ฟ้า ในเขตกิ่ง
อำเภอขุนตาล และถนนจากบ้านสามแยกอีก้อไปสู่อำเภอแม่ฟ้าหลวง ในเขตกิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง

3.) การพัฒนาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการควบคุมการใช้ที่ดิน

(3.1) จัดทำแผนการใช้ที่ดินของจังหวัดเชียงราย เพื่อให้ลักษณะการใช้ประโยชน์
ของพื้นที่ในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงรายมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และ
เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ให้คงอยู่อย่างมีคุณค่า โดยการจัดทำแผน
การใช้ที่ดินที่กำหนดลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านต่าง ๆ ขอบเขตพื้นที่ของประเภทการใช้
ที่ดินในแต่ละด้าน และความสัมพันธ์ของการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละประเภทของพื้นที่ต่าง ๆ ภายใน
จังหวัด หรือ ภายในภูมิภาค ซึ่งสามารถจำแนกประเภทของการใช้ที่ดินออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 7
ประเภท คือ (ดูแผนภูมิการประโยชน์ที่ดินในรูปที่ 5.1)

- (1) พื้นที่ชุมชน
- (2) พื้นที่เกษตรกรรม
- (3) พื้นที่ป่าไม้
- (4) พื้นที่แหล่งน้ำ
- (5) พื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรม
- (6) พื้นที่ท่องเที่ยว
- (7) พื้นที่สาธารณะประโยชน์อื่น ๆ

โดยในแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัด จะมีการกำหนดมาตรการในการ
ควบคุมการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้โดยทางกฎหมาย เช่น พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่
แหล่งน้ำ จะมีการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ และรักษาทรัพยากรในพื้นที่อย่างเข้มงวด ห้ามมี
การบุกรุก หรือ เปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่

แผนภูมิการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดเชียงรายเพื่อการพัฒนา

พื้นที่ชุมชน

- ผังเมืองรวม
- ผังพัฒนาชุมชนสุขภาพ
- ผังพัฒนาชุมชนชนบท

พื้นที่เกษตรกรรม

- เขตชลประทานหลัก
- เขตเกษตรกรรมบนที่สูง
- เขตพืชไร่
- เขตสวนไม้ผล
- เขตการประมง
- เขตปศุสัตว์

พื้นที่ป่าไม้

- เขตอุทยาน วนอุทยาน
- เขตอนุรักษ์ป่าไม้ และธรรมชาติ
- เขตสงวนพันธุ์สัตว์ป่า
- เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ

พื้นที่แหล่งน้ำ

- เขตแหล่งต้นน้ำลำธาร (A1, A2)
- เขตแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม
- เขตแหล่งน้ำเพื่อพัฒนาพลังงาน
- เขตแหล่งน้ำเพื่อการอุตสาหกรรม
- เขตแหล่งน้ำเพื่อการบริโภค

พื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรม

- นิคมอุตสาหกรรม (แปรรูปการเกษตร)
- เขตอุตสาหกรรมครัวเรือน (หัตถกรรม)
- เขตอุตสาหกรรมหนัก (เหมืองแร่)

พื้นที่ท่องเที่ยว

- เขตท่องเที่ยวธรรมชาติ
- เขตท่องเที่ยววัฒนธรรม
- เขตท่องเที่ยวโบราณสถานและศิลปะ

พื้นที่สาธารณะประโยชน์อื่น ๆ

- ถนน ลำคลอง
- ส่วนสาธารณะ
- พื้นที่สันทนาการ (สนามกีฬา สนามเด็กเล่น)
- พื้นที่สันทนาการของเอกชน (สนามกอล์ฟ รีสอร์ท)

(3.2) วางมาตรการควบคุมการซื้อขายที่ดินภายในจังหวัด เพื่อมิให้พื้นที่เกษตรกรรมลดลง หรือสูญเสียบ้าง ซึ่งในระยะ 4-5 ปีมานี้ เกษตรกรในจังหวัดเชียงรายหลายรายได้ขายที่ดินทำกินของตนให้กับพวกพวคนายทุนเพื่อไปทำประโยชน์อย่างอื่น เนื่องจากราคาที่ดินของจังหวัดเชียงรายมีราคาสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว หรือ พื้นที่ที่มีภูมิทัศน์สวยงาม อันส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงไปตามจำนวนพื้นที่การเกษตรกรรมที่น้อยลงไปจากการขายที่ดินของเกษตรกร ซึ่งควรจะกำหนดให้มีกฎหมายควบคุมการซื้อขายที่ดินภายในจังหวัดอย่างเข้มงวด และมีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของจังหวัดเชียงรายให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และแนวทางการพัฒนาจังหวัด โดยออกเป็นกฎหมายบังคับการใช้ที่ดินตามแผนผังที่ได้กำหนด หากมีการฝ่าฝืนควรมีบทลงโทษทางกฎหมายอย่างรุนแรง

4.) การพัฒนาด้านการเกษตรกรรม

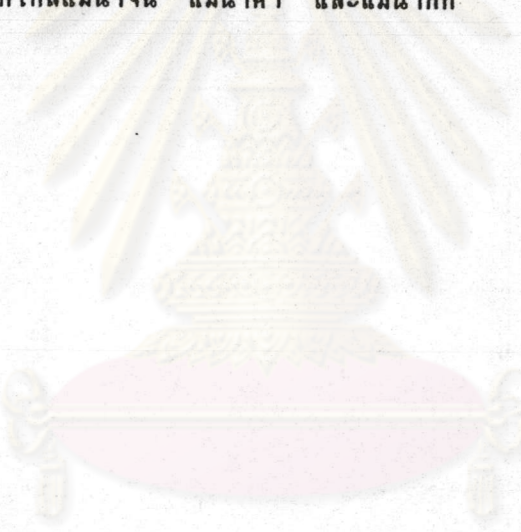
ส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตร (Agro-Industry) ทางด้านอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร อันได้แก่ อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง อุตสาหกรรมดองพืชผัก และผลไม้ ซึ่งจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีการปลูกผลไม้เมืองหนาวหลายชนิด เช่น ลิ้นจี่ ลำไย ท้อ แคนตาลูป ฯลฯ มีผลผลิตในปีหนึ่ง ๆ จำนวนมาก ผลไม้เหล่านี้เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของจังหวัดทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากผลไม้และผักต่าง ๆ ไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน และถ้ามีผลผลิตเหลือมาก ผลไม้ และผัก อาจเน่าเสียได้ง่าย จึงควรมีการนำผลไม้และผักเหล่านี้มาแปรรูปในลักษณะการทำเป็นอาหารดอง อบแห้ง หรือเป็นอาหารกระป๋อง อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง และดองพืชผัก จึงควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน อันจะทำให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ การจ้างงาน และการกระจายรายได้ของประชากรในจังหวัดเชียงราย

สำหรับพื้นที่ที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ทางจังหวัดควรส่งเสริมโดยมีการจัดตั้งพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการกำหนดเขตอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามแผนการใช้ที่ดินของทางจังหวัด พื้นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมของจังหวัดเชียงราย ควรตั้งอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญ ใกล้แหล่งวัตถุดิบและแหล่งน้ำ โดยมีพื้นที่ที่เหมาะสมในเขตอำเภอแม่จัน อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเวียงชัย และอำเภอพาน บริเวณทางฝั่งขวาของถนนพหลโยธิน (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1) ซึ่งจากการพิจารณาทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม

5.) การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ

จัดหาแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการบริโภคอุปโภค การเกษตรกรรม และการอุตสาหกรรม เนื่องจากในปัจจุบันจังหวัดเชียงรายเริ่มประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมืองเชียงรายซึ่งใช้แหล่งน้ำในการบริโภคอุปโภคจากแม่น้ำกก แต่เนื่องจากสภาวะแวดล้อมของธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปจากการตัดไม้ทำลายป่า หรือการบุกรุกเข้าไปอาศัยในพื้นที่แหล่งต้นน้ำ ทำให้น้ำในแม่น้ำกกมีปริมาณเฉลี่ยลดลง ในฤดูแล้งปริมาณน้ำมีน้อยมากขนาดต้นเขินไม่สามารถเดินเรือได้ จึงควรจัดหาบริเวณพื้นที่ที่เป็นแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในการบริโภคอุปโภค การเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรม การเกษตรที่จำเป็นต้องใช้น้ำเป็นปริมาณมากในกระบวนการผลิต และเพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดเชียงรายในด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ โดยการจัดหาแหล่งกักเก็บน้ำ อาจเป็นอ่างน้ำขนาดใหญ่ หนอง บึง หรืออ่างเก็บน้ำ สำหรับบริเวณที่เหมาะสมเพื่อเป็นพื้นที่กักเก็บน้ำ คือ บริเวณพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมบนเชิงเขาทางฝั่งตะวันตกของจังหวัดเชียงรายในพื้นที่ใกล้แม่น้ำจัน แม่น้ำคำ และแม่น้ำกก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย